

Obsah

Úvod	13
1. kapitola	
Komunikace jako „jev / proces“	17
2. kapitola	
Komunikace jako prostředek i téma osobnostní a sociální výchovy	18
2.1. Komunikace jako základní způsob modelového chování učitele k žákům	18
2.2. Komunikace jako předmět reflexe v jakýchkoliv školních situacích	20
2.3. Komunikace jako prostředek dorozumění v lekcích OSV	25
2.4. Komunikace jako téma OSV, postupující současně více či méně i dalšími tématy OSV:	27
přehled témat OSV:	
a) Spíše osobnostní (individuální) tematika:	28
- sebezpoznání a tvorba sebepojetí	
- zdokonalení základních kognitivních funkcí	
- seberegulace a sebeorganizace	
- psychohygiena	
- kreativita (s akcentem na sociální a estetickou)	
b) Spíše sociálně orientovaná tematika:	34
- poznávání lidí	
- mezilidské vztahy	
- kooperace a kompetice	
c) Spíše hodnotová / etická tematika:	38
- praktická etika	
- řešení problémů, rozhodovací dovednosti (vztahové...)	
d) Specifické aplikace:	40
- jednání v rolích (sociálních, biologických...)	
- jednání v situacích	
2.5. Komunikace jako samostatné téma OSV	42

3. kapitola

Mýty kolem výuky komunikace a rizika z nich vyplývající	46
--	-----------

4. kapitola

Koncepční principy výuky (v lekcích) komunikace	50
--	-----------

5. kapitola

Hlavní metody výuky komunikace	56
5.1. cvičení ovlivňující obecněji organismus	56
5.2. debatické metody	56
5.3. extralingvistická cvičení	57
5.4. formuláře, pracovní listy	57
5.5. metody dramatické výchovy:	57
živé obrazy	
pantomimy	
zvukově verbální hry	
plná hra v roli	
simulace	
5.6. monologické techniky	59
5.7. natáčení / nahrávání, fotografické apod.	59
5.8. přednes	59
5.9. reálné situace v životě žáků mimo rámec učení se komunikaci	60
5.10. reálné, žáky autenticky prožívané situace v rámci učení se o komunikaci (při tréninku)	62
5.11. sebereflexivní a zpětnovazební techniky	62
5.12. simulace	63
5.13. slovesné hry	64
5.14. sociální „experimenty“	64
5.15. techniky pro obecné zdokonalování vnímání	64
5.16. technická cvičení pro rozvoj řeči	65
5.17. vizuálně imaginativní metody	65
5.18. výrazová cvičení	66
5.19. záměny pohybů a zvuků	66

6. kapitola

Témata a příklady k nim vhodných

(typů) technik	67
6.1. Úvod	
A. Elementární teorie tématu a odkazy	67
B. Cíle a techniky pro výuku tématu	68
C. Téma v komunikaci učitele samého	68
6.2. Čím „mluvíme“ (kódy a znaky v komunikaci)?	68
A. Elementární teorie	68
B. Cíle	69
Ukázky technik:	
Co vím o své neverbální komunikaci	69
Mimické odpovědi	70
Foto - film	70
Němá scéna	71
Tlumočníci	71
Skutky	72
Pětilístek	72
Němé značky	73
C. Téma v komunikaci učitele samého	73
6.3. Jak přijímáme komunikační zprávy (pozorování, naslouchání)	75
A. Elementární teorie	75
B. Cíle	76
Ukázky technik:	
Kopírování	77
Stereotypy	77
Sousoší	78
Situace na videu / magnetofonu	78
Konstruktivistické naslouchání	79
Aktivní naslouchání	80
C. Téma v komunikaci učitele samého	81
6.4. Jak tvoříme komunikaci	
(Tvorba základních kódů – technika a ...)	82
A. Elementární teorie	82

B. Cíle	85
Ukázky technik:	
Uvolnění	86
Pocit vlastního pohybu	87
Činnosti v různých výrazech	87
Maska	88
Kouzelné kalhoty	89
Učíme se dýchat	90
Některá technická řečová cvičení	90
Zástupný text	91
C. Téma v komunikaci učitele samého	92
 6.5. Jaké specifické komunikační dovednosti je dobré znát a umět?	 93
 6.5.1. Parametry dobré komunikace:	 93
a/ Otevřenost:	94
A. Elementární teorie	94
B. Cíle - úvod	95
Ukázky technik:	
Výhody a nevýhody otevřenosti v komunikaci	96
S kým mluvím „na rovinu“	97
Moje pocity (moje vlastnosti)	97
V tvém jednání se mi líbí	98
C. Téma v komunikaci učitele samého	99
b/ Přesnost:	100
A. Elementární teorie	100
B. Cíle	100
Ukázky technik:	101
Přesnost pohybů	101
Zrcadlení výroků	102
Pantomima fotografie	102
Němý tlumočník	102
Slova	103
Jak si nerozumíme	103
Krájení jablka	104

C. Téma v komunikaci učitele samého	105
c/ Pozitivnost:	105
A. Elementární teorie	105
B. Cíle	106
Ukázky technik:	
Negativní a pozitivní výroky	107
Navazované vyprávění	108
Mycí linka	108
Podpůrné výroky	110
Pozitivní zpětná vazba	110
C. Téma v komunikaci učitele samého	111
d/ Respektování:	112
A. Elementární teorie	112
B. Cíle	113
Ukázky technik:	
Obrázek od moře	113
Co mi vadí v komunikaci	114
Formulace pravidel fungování skupiny	114
Diskuse na kontroverzní téma I	115
Máš plné právo si myslet	116
Diskuse na kontroverzní téma II výměnné role	117
C. Téma v komunikaci učitele samého	118
e/ Tvořivost:	119
A. Elementární teorie	119
B. Cíle	120
Ukázky technik:	
Sousoší	120
Znaková řeč	121
Překlady pohybů – překlady pohybem	121
Fantastická slova	122
Rychlé věty	123
Rychlá slovní reakce	123
Řeč v žánrech	124
Barvitě vyprávění	124
Osobní styl	125

C. Téma v komunikaci učitele samého	126
f/ Účelnost:	127
A. Elementární teorie	127
B. Cíle	129
Ukázky technik:	
Důvody ke komunikaci	130
Prošvihnutá šance	131
Balón	132
Kdo hovoří nejvíce	133
Pronikání do kruhu	133
Oč tu vlastně jde?	134
Sponzorský dar	135
C. Téma v komunikaci učitele samého	136
6.5.2. Formy komunikace a funkční moduly	137
A. Elementární teorie	137
B. Cíle	139
a) Monolog – ukázky technik:	140
Navazované vyprávění	140
Anecdoty	140
Příběh věci – monolog věci	141
Jednosměrná komunikace	141
Referát – prezentace – přednáška	142
b) Dialog – ukázky technik:	143
Monodialog	143
Pravidla dialogu	144
Kontrolovaný dialog	144
Přežití na Sahaře	145
c) Funkční moduly – ukázky technik:	147
Když chci sdělit	147
Kdo jsem	148
C. Téma v komunikaci učitele samého	149
6.5.3. Komunikační situace	150
A. Elementární teorie	150
B. Cíle	153

Ukázky technik:	
Orientace v situaci	153
Zajímavé situace.....	154
Debata o čemkoliv.....	155
Přemlouvání	156
Konflikty.....	156
Parkoviště.....	160
Blízko skutečnosti	161
Komunikace v různých školních situacích.....	162
C. Téma v komunikaci učitele samého	164
6.5.4. Role	165
A. Elementární teorie.....	165
B. Cíle	167
Ukázky technik:	
Role a komunikace.....	168
Na úřadě	169
Jak komunikuji v rolích.....	170
Skupinové role.....	171
Jednání v reálných rolích v reálných školních situacích	172
Školní role a komunikace.....	173
C. Téma v komunikaci učitele samého	174
6.5.5. Spontánní či záměrné strategie	174
A. Elementární teorie.....	174
B. Cíle.....	176
Ukázky technik:	
Slepé uličky.....	176
Popis rolí.....	177
Životní postoje a komunikace	177
Manipulace.....	178
Nácvik proti provokacím	181
Asertivita	181
- Buďte tak laskav.....	182
- Ne, nechci.....	183

- Horká židle.....	184
- Zvládání kritiky.....	184
Budu končit.....	185
Empatická odpověď.....	186
Komunikace.....	187
Kam pojedeme?.....	188
C. Téma v komunikaci učitele samého.....	188
6.6. Pravda, lež a předstírání v komunikaci.....	189
A. Elementární teorie.....	
B. Cíle.....	193
Ukázky technik:	
Kdz lidé předstírají.....	193
O pravdě a lži.....	194
Celníci a pašeráci.....	195
Neutrální výraz.....	196
Alter ego.....	196
Citáty o lži.....	197
Dotazník osobní sceničnosti.....	198
C. Téma v komunikaci učitele samého.....	199
6.7. Komunikace se sebou samým.....	199
A. Elementární teorie.....	199
B. Cíle.....	202
Ukázky technik:	
Vnitřní úsměv.....	202
Sedm klíčových slov.....	203
Tichý „mono - dialog“.....	203
Hlasitý „mono - dialog“.....	204
Jsem zdrojem svých pocitů.....	205
Seberegulativní dialogy se sebou samým.....	207
Sebekoučování.....	208
Sebepotvrzující formulky.....	209
C. Téma v komunikaci učitele samého.....	210
Literatura.....	211